

Zarządzanie w systemie gospodarczym

Szanse i zagrożenia

redakcja naukowa
Konrad Raczkowski

Zarządzanie w systemie gospodarczym

Szanse i zagrożenia

redakcja naukowa
Konrad Raczkowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Oficyna

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Publikacja dofinansowana przez Społeczną Akademię Nauk, Związek Banków Polskich, Bank Gospodarstwa Krajowego, Polską Wytwórnię Papierów Wartościowych, Komagra, Izbę Gospodarczą Metali Nieżelaznych i Recyklingu, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo

Recenzent

prof. dr hab. Andrzej Wiatrak

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Janina Burek

Opracowanie redakcyjne

Renata Włodek

Korekta i łamanie

Wydawnictwo JAK

Projekt graficzny okładki

Studio Kozak

· Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących ·
· im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej ·
· w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. ·
· A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

Szanujmy prawo i własność.
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska SA, 2015

ISBN 978-83-264-8163-5

Wydane przez:

Wolters Kluwer Polska SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wstęp	13
CZĘŚĆ I	
ZARZĄDZANIE W SYSTEMIE GOSPODARCZYM	17
Rozdział 1. Zarządzanie strategiczne – szanse i zagrożenia w rozwoju organizacji	19
<i>Justyna Światowiec-Szczepańska</i>	
Wstęp	19
1. Rozwój i zakres zarządzania strategicznego	20
2. Szanse i zagrożenia w strategiach korporacji.....	30
3. Szanse i zagrożenia w tworzeniu przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa	36
4. Zarządzanie strategiczne w różnych kontekstach organizacyjnych	46
Podsumowanie	51
Rozdział 2. Zarządzanie ryzykiem w organizacjach	57
<i>Zbysław Dobrowolski</i>	
Wstęp	57
1. Wpływ korupcji na organizację	57
2. Ryzyko działania organizacji	60
3. Zarządzanie ryzykiem korupcji	62
Podsumowanie	67
Rozdział 3. Zarządzanie zaufaniem we współczesnych przedsiębiorstwach	70
<i>Joanna Paliszkievicz</i>	
Wstęp	70
1. Pojęcie zaufania.....	71
2. Relacje zaufania w przedsiębiorstwie.....	73
3. Budowanie zaufania w przedsiębiorstwach	78
Podsumowanie	81

Rozdział 4. Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa	89
<i>Andrzej Limański, Antoni Olak, Ireneusz Drabik</i>	
Wstęp	89
1. Przedsiębiorstwo jako podmiot zarządzania wartością	90
2. Kategoria wartości w działalności przedsiębiorstwa	94
3. Systemowe podejście w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa ...	98
4. Wycena wartości przedsiębiorstwa w procesie zarządzania	104
Podsumowanie	108
Rozdział 5. Zarządzanie wiarygodnością dokumentów a bezpieczeństwo ekonomiczne	111
<i>Remigiusz Lewandowski, Tomasz Goliński</i>	
Wstęp	111
1. Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa: pojęcie i wybrane przepisy prawa	112
2. Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa a zarządzanie wiarygodnością dokumentów i banknotów	117
3. Przykłady ilustrujące znaczenie zaufania do waluty w danym kraju	121
4. Wybrane zagrożenia dla bezpieczeństwa płynące z fałszowania dokumentów	126
5. Zarządzanie działalnością produkcyjną w zakresie wartości pieniężnych i dokumentów	131
6. Zarządzanie narodowymi producentami banknotów i dokumentów – perspektywa właścicielska	135
Podsumowanie	138
Rozdział 6. Wpływ asymetrii informacji w sektorze finansowym na zarządzanie w systemie gospodarczym	144
<i>Konrad Raczkowski, Adrian Markiewicz</i>	
Wstęp	144
1. Dlaczego sektor finansowy?	145
2. Asymetria informacji a sektor finansowy	147
3. Asymetria informacji w relacji klient–bank	151
4. Asymetria informacji w sektorze finansowym a zarządzanie w systemie gospodarczym	154
5. Asymetria informacji w działalności kredytowej	159
6. Asymetria informacji w działalności depozytowej	162
7. Asymetria informacji w działalności inwestycyjnej	163
Podsumowanie	165

Rozdział 7. Zarządzanie luką podatkową w polskim systemie podatkowym przez organy podatkowe	170
<i>Eugeniusz Ruskowski, Piotr Woltanowski, Róża Kosińska</i>	
Wstęp	170
1. Zarządzanie ryzykiem zewnętrznym a zarządzanie luką podatkową przez państwowe organy podatkowe	172
2. Zidentyfikowane obszary występowania luki podatkowej	175
3. Problemy towarzyszące zarządzaniu luką podatkową	178
Podsumowanie	181
Rozdział 8. Optymalizacja podatkowa jako element zarządzania ryzykiem podatkowym	183
<i>Mariusz Sokolek</i>	
Wstęp	183
1. Pojęcie optymalizacji podatkowej	183
2. Optymalizacja podatkowa a uchylanie się od opodatkowania i unikanie opodatkowania	188
3. Wybór formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej i samozatrudnienie w kontekście wyboru formy opodatkowania jako przykład optymalizacji podatkowej	190
4. Optymalizacja podatkowa a praktyka aparatu fiskalnego	196
Podsumowanie	198
Rozdział 9. Prawne i organizacyjne uwarunkowania zarządzania kontrolą realizacji zobowiązań podatkowych	202
<i>Dariusz Ćwikowski</i>	
Wstęp	202
1. Przyczyny i formy minimalizacji obciążeń podatkowych	203
2. Uprawnienia kontrolne organów skarbowych w zwalczaniu przestępczości podatkowej	210
3. Ocena możliwości kontrolnych organów skarbowych	215
4. Wybrane problemy w ograniczeniu przestępczości podatkowej	222
Podsumowanie	226
Rozdział 10. Wykorzystanie narzędzi informatycznych przez administrację skarbową w ramach kontrolnej funkcji zarządzania	229
<i>Alicja Tolwińska</i>	
Wstęp	229
1. Skala i formy przestępczości podatkowej w Polsce	231
2. Zarządzanie technologiami w administracji publicznej	242
3. Gromadzenie danych przez kontrolę skarbową	245
4. Wykorzystanie posiadanych zasobów informatycznych oraz zastosowanie specjalistycznych narzędzi do przetwarzania danych	250
Podsumowanie	256

Rozdział 11. Uwarunkowania realizacji polityki pieniężnej strefy euro w czasie globalnego kryzysu finansowego	262
<i>Tomasz Knepek</i>	
Wstęp	262
1. Powołanie Europejskiego Mechanizmu Stabilności	263
2. Polityka pieniężna Europejskiego Banku Centralnego (EBC) w dobie kryzysu	268
3. Odpowiedź Rzecznika Generalnego (Advocate General) Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na pytania prejudycjalne z zakresu polityki pieniężnej	272
4. Analiza wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej Thomas Pringle przeciwko Irlandii (C-370/12) w zakresie wpływu EMS na politykę pieniężną strefy euro	277
Podsumowanie	283
 CZĘŚĆ II	
SZANSE I ZAGROŻENIA W SYSTEMIE GOSPODARCZYM	287
 Rozdział 12. Szanse i zagrożenia rozwoju gospodarczego z punktu widzenia wpływu międzynarodowych przepływów pieniężnych oraz emigracji na ubóstwo. Kompleksowa analiza <i>cross-country</i>	289
<i>Kinga Barbara Tchórzewska</i>	
Wstęp	289
1. Aktualność problematyki ubóstwa	290
2. Przegląd literatury przedmiotu w zakresie badań empirycznych ...	292
3. Metodologia	298
4. Wyniki OLS i IV na podstawie celowego doboru krajów	305
Podsumowanie	309
 Rozdział 13. Bezpieczeństwo państw członkowskich Unii Europejskiej wobec zagrożeń XXI wieku	323
<i>Andrzej Zebrowski</i>	
Wstęp	323
1. Zagrożenia dla Unii Europejskiej w zmieniającym się środowisku międzynarodowym.....	324
2. Unia Europejska systemem europejskiego bezpieczeństwa	337
3. Podmioty bezpieczeństwa Unii Europejskiej	344
Podsumowanie	353

Rozdział 14. Bezpieczeństwo polityki fiskalnej Polski. Warunki i konsekwencje	357
<i>Katarzyna Żukrowska</i>	
Wstęp	357
1. Budżet państwa	357
2. Charakterystyka budżetu państwa	359
3. Autonomia w kształtowaniu budżetu	361
4. Zagraniczne warunki określania budżetu państwa	368
Podsumowanie	380
Rozdział 15. Próba oszacowania bezpieczeństwa finansowego Polski	384
<i>Konrad Stańczyk, Janusz Placzek</i>	
Wstęp	384
1. Pojmowanie bezpieczeństwa finansowego państwa	385
2. Szacowanie bezpieczeństwa finansowego za pomocą grupy wskaźników cząstkowych – ujęcie teoretyczne	388
3. Aktualny poziom bezpieczeństwa finansowego naszego kraju	391
4. Przewidywane działania w kierunku poprawy analizowanego bezpieczeństwa	401
Podsumowanie	411
Rozdział 16. Metody zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego obrotu gospodarczego w ramach ryzyka walutowego	414
<i>Ireneusz Miciuła</i>	
Wstęp	414
1. Istota zarządzania ryzykiem walutowym	415
2. Metody i instrumenty eliminowania ryzyka walutowego	418
Podsumowanie	425
Rozdział 17. Wpływ bezpieczeństwa ekonomicznego na stabilność gospodarstw domowych	428
<i>Adrianna Trzaskowska-Dmoch</i>	
Wstęp	428
1. Zarządzanie finansowe w odniesieniu do gospodarstwa domowego	429
2. Bezpieczeństwo ekonomiczne i finansowe gospodarstw domowych	433
3. Ryzyko finansowe oraz ryzyko niewypłacalności gospodarstw domowych	437
4. <i>Better Life Index</i> według krajów OECD	441
Podsumowanie	456

Rozdział 18. Optymalizacja obciążeń podatkowych, jej efektywność	
a budżet państwa	459
<i>Elżbieta Klamut</i>	
Wstęp	459
1. System podatkowy i teoria optymalnego opodatkowania	461
2. Optymalizacja a uchylanie się i unikanie opodatkowania.....	463
3. Sposoby optymalizowania opodatkowania funkcjonujące w życiu gospodarczym	467
4. Efektywność optymalizacji i jej znaczenie dla przedsiębiorstwa.....	470
5. Optymalizacja – sprzeczność interesów przedsiębiorcy i państwa ...	474
Podsumowanie	478
Rozdział 19. Konsekwencje podatkowe transakcji fuzji i przejęć	
przedsiębiorstw	482
<i>Małgorzata Oziębło</i>	
Wstęp	482
1. Istota połączeń przedsiębiorstw	483
2. Podstawowe zasady prawa podatkowego.....	485
3. Zarządzanie podatkami	486
4. Opodatkowanie spółki przejmującej (nowo powstałej)	488
5. Opodatkowanie spółki przejmowanej.....	491
6. Skutki podatkowe dla wspólników łączących się spółek	492
7. Skutki podatkowe transgranicznych fuzji.....	494
Podsumowanie	497
Rozdział 20. Rola sądów administracyjnych w zmniejszeniu skali	
wyłudzeń podatku VAT	500
<i>Kazimierz Poznański, Marek Suchowolec</i>	
Wstęp	500
1. Podatek od towarów i usług	502
2. Modele opisujące unikanie opodatkowania	503
3. Rola informacji w polityce egzekwowania podatków.....	504
4. System odwołań od decyzji podatkowych w Wielkiej Brytanii	506
5. Koszty funkcjonowania polskich organów podatkowych (bez organów celnych)	509
6. Rezultaty działalności kontroli skarbowej.....	511
7. Statystyka spraw w sądach administracyjnych dotyczących wyłudzeń podatku VAT	512
8. Raporty Najwyższej Izby Kontroli dotyczące administracji podatkowej.....	513
9. Wskaźnik efektywności systemu kontroli skarbowej	515
10. Studium przypadku: DROP SA	517
11. Porównanie ściągальności podatku VAT w Polsce i Wielkiej Brytanii	519
Podsumowanie	521

Rozdział 21. Ryzyko i zagrożenia we współpracy przedsiębiorstw na przykładzie kooperacji negatywnej	526
<i>Tomasz Grzyb</i>	
Wstęp	526
1. Ciągłość działania współczesnych organizacji gospodarczych odpowiedzialnością na zagrożenia we współpracy przedsiębiorstw	527
2. Kooperacja negatywna jako źródło ryzyka we współczesnej działalności gospodarczej	531
3. Studium przypadku kooperacji negatywnej jako ryzyka dla przedsiębiorstwa	533
Podsumowanie	539
Rozdział 22. Asymetryczne cyberzagrożenia handlu elektronicznego we współczesnej gospodarce	542
<i>Tomasz Muliński</i>	
Wstęp	542
1. Istota asymetryczności zagrożeń bezpieczeństwa	543
2. Asymetryczność zagrożeń w handlu elektronicznym	549
3. Wpływ cyberzagrożeń asymetrycznych na gospodarkę narodową ...	562
Podsumowanie	567
Rozdział 23. Likwidacja majątkowego zaplecza sprawców przestępstw jako element bezpieczeństwa ekonomicznego państwa – aspekty prawne i taktyczne na gruncie nowego orzecznictwa	572
<i>Krzysztof Wiciak</i>	
Wstęp	572
1. Wpływ przepisów wspólnotowych na zmiany prawa krajowego związanego z bezpieczeństwem ekonomicznym	573
2. Charakterystyka źródeł strat dla Skarbu Państwa z tytułu działalności przestępczej – inicjatywy krajowe na rzecz zwalczania przestępczości gospodarczej	576
3. Odpowiedzialność posiłkowa – stosowanie w praktyce organów ścigania	579
4. Wpływ orzecznictwa Sądu Najwyższego na zakres stosowania art. 299 k.k. – pranie pieniędzy	585
5. Wpływ likwidacji zaplecza majątkowego sprawców przestępstw na możliwość zarządzania instytucjami publicznymi	588
6. Prowadzenie działalności gospodarczej a środki pochodzące z nielegalnych i nieujawnionych źródeł	593
Podsumowanie	595
Indeks	599

Wstęp

Współzależność i dynamiczna zmienność procesów gospodarczych powodują, że menedżerom każdej sfery, zarówno prywatnej, jak i publicznej, do sprawnego funkcjonowania potrzebna jest coraz większa wiedza. Ważne jest tu zwłaszcza, choć nie jedynie, trafne rozpoznawanie, co jest szansą, a co stanowi zagrożenie. Jak, podejmując ryzyko, wykorzystywać szanse i minimalizować zagrożenie? Wreszcie jak kształtować cały system społeczny z punktu widzenia podejmowania decyzji czy alokowania posiadanych zasobów, będąc świadomym uczestnikiem obrotu gospodarczego?

Na pozór prosto sformułowane pytania nie dają tak jednoznacznej odpowiedzi. Okazuje się, że obrót gospodarczy w obrębie danego rynku nie ma zdolności samoregulacji, a przedsiębiorca zobligowany jest do zachowania należytej staranności, kiedy właściwie samodzielnie musi ocenić nie tylko wiarygodność kontrahenta, ale również rzeczywisty charakter transakcji w ramach prowadzonego modelu biznesu i zachowań konkurencji. Oznacza to, że bilans ekonomiczny nie może być głównym wyznacznikiem podejmowanych decyzji, wprowadza bowiem płynne i niestandardyzowane ryzyko, które w czasie operacyjnej działalności z reguły jest bezobjawowe i przynosi profity, w średnim i długim okresie natomiast grozić może posądzeniem o działanie w złej woli czy na szkodę interesu Skarbu Państwa. Kończyć się zaś może wieloletnim postępowaniem karno-skarbowym, a nawet upadłością, jeżeli system instytucjonalny państwa reprezentowany przez organy podatkowe i wymiar sprawiedliwości dowiedzie, że dany podmiot nie dochował należytej staranności w prowadzonej działalności. Jednocześnie zarówno przedsiębiorca, jak i cała sfera publiczna stoją przed zasadniczym dylematem. W odniesieniu do przedsiębiorcy dotyczy on całkowitej zmiany wszystkich funkcji zarządzania, ukierunkowującej jej wymiar na silny aspekt kontrolny kontrahenta. Do tego dochodzi próba podjęcia obrony przed nieuczciwą

konkurencją, zwłaszcza w zakresie oferowania przez konkurencyjne, ale nieuczciwe podmioty produktów i usług wolnych od obciążeń podatkowych w cenie podstawowej netto, głównie w odniesieniu do podatku VAT. Problem ten dotyczy także sfery publicznej, która – często wykazując bezradność – nie potrafi zapewnić ani ochrony budżetu państwa, ani ochrony prawno-instytucjonalnej uczciwych przedsiębiorców oraz gospodarstw domowych.

Z tego względu struktura niniejszej książki została podzielona na dwa obszary tematyczne. Dowodzą one, że osiągnięcie zamierzonych celów na drodze zarządzania w systemie gospodarczym przypomina coraz częściej porządkowanie chaosu i systematyczne kreowanie rzeczywistości. W pierwszym z nich opisano zarządzanie w systemie gospodarczym w ramach zarządzania strategicznego, zarządzania ryzykiem, zarządzania zaufaniem we współczesnych przedsiębiorstwach, zarządzania wartością przedsiębiorstwa czy zarządzania wiarygodnością dokumentów. Omówiono także wymiar zarządczy w odniesieniu do optymalizacji podatkowej i kontroli realizacji zobowiązań podatkowych (również z wykorzystaniem narzędzi informatycznych), a ponadto uwarunkowania realizacji polityki pieniężnej strefy euro oraz wpływ asymetrii informacji na zarządzanie w systemie gospodarczym.

Drugi obszar książki zogniskowany został wokół szans i zagrożeń występujących w systemie gospodarczym. Opisano tu zagadnienia szans i zagrożeń rozwoju gospodarczego w ramach międzynarodowych przepływów pieniężnych oraz migracji czy zagrożeń występujących w XXI wieku w odniesieniu do całokształtu bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Przedstawiono bezpieczeństwo finansowe Polski i próbę jego oszacowania, a także omówiono politykę fiskalną. W ramach bezpieczeństwa ekonomicznego obrotu gospodarczego uwzględniono ryzyko walutowe oraz stabilność gospodarstw domowych. Z kolei optymalizacja podatkowa została zaprezentowana zarówno w kontekście budżetu państwa, jak i konsekwencji podatkowych fuzji i przejęć. Niejako uzupełnieniem tej części szans i zagrożeń podatkowych jest podkreślenie roli sądów administracyjnych w zmniejszaniu skali wyłudzeń podatkowych VAT czy przy likwidacji majątkowego zaplecza sprawców przestępstw. Dodatkowo jako niezwykle ważne omówiono ryzyka we współpracy przedsiębiorstw (zobrazowane na konkretnym przykładzie) czy cyberzagrożenia w handlu elektronicznym we współczesnej gospodarce.

Taka interdyscyplinarność, a jednocześnie hermetyczność całej książki były możliwe do osiągnięcia jedynie na drodze współpracy wielu ekspertów i przedstawicieli nauki w ramach własnych specjalności badań. Nie jest bowiem możliwe rozważanie sfery realnej i instytucjonalnej gospodarki z punktu widzenia zarządzania, ale z pominięciem takich fundamentalnych zagadnień, jak finanse, prawo czy społeczne aspekty wykorzystania zasobów w ekonomii. Jako redaktor naukowy żywię nadzieję, że jej zawartość wzbogaci zwłaszcza cały obszar nauk o zarządzaniu, które mają wszakże charakter pragmatyczny i nie mogą abstrahować od otaczającej rzeczywistości, a tym samym realnych szans i zagrożeń.

Konrad Raczkowski

Część I

Zarządzanie w systemie gospodarczym

Zarządzanie strategiczne – szanse i zagrożenia w rozwoju organizacji

Justyna Światowiec-Szczepańska

Wstęp

Zarządzanie strategiczne to stosunkowo młoda subdyscyplina nauk o zarządzaniu, która szczególnie intensywnie rozwija się w ostatnich trzech dekadach. Geneza zarządzania strategicznego ściśle wiąże się z rozwojem struktur organizacyjnych typu M, stanowiących wertykalnie zintegrowane korporacje multidywilizjonalne, ze zgłaszaną przez naczelną kierownictwo potrzebą formalnego podejścia do strategii korporacji umożliwiającego zarządzanie hierarchiczne¹.

Głównym celem zarządzania strategicznego jest umożliwienie rozwoju dużych i złożonych organizacji. Uniwersalizm koncepcji zarządzania strategicznego sprawia, że subdyscyplina ta znajduje zastosowanie także w innych formach organizacyjnych – przedsiębiorstwach rodzinnych (np. Miller i in., 2013; Sharma i in., 1997) i instytucjach publicznych oraz organizacjach non profit (np. Poister, Streib, 1999; Bryson, 2004). Zarządzanie strategiczne wraz z jego centralnym elementem, jakim jest strategia, może wspierać rozwój każdej organizacji dążącej do osiągnięcia długoterminowych celów w warunkach niepewności otoczenia.

Celem tego rozdziału jest dokonanie przeglądu – w układzie chronologicznym – koncepcji zarządzania strategicznego, które mają walory aplikacyjne w zarządzaniu organizacjami. Jak w większości dys-

---

¹ Korporacja w ujęciu prawnym oznacza organizację mającą osobowość prawną: stowarzyszenie, związek, spółdzielnię, zrzeszenie osób. Jest to termin nawiązujący do używanego w USA określenia spółki akcyjnej (*corporation*). W Polsce stosuje się go w odniesieniu do dużych organizacji gospodarczych, o szerokim – funkcjonalnym albo terytorialnym (korporacja międzynarodowa lub transnarodowa) – zakresie działania. W tym kontekście korporacja jest formą organizacyjną przedsiębiorstwa będącą skutkiem jego rozwoju. W niektórych sytuacjach używa się tej nazwy wobec spółek kapitałowych (akcyjnej i z ograniczoną odpowiedzialnością) (Mesjasz, 2011, s. 16).

cyplin, tak i w zarządzaniu strategicznym spotykamy różnorodność idei i metod, których w tym przypadku nierzadko jedynym wspólnym mianownikiem jest cel w postaci osiągnięcia przewagi konkurencyjnej i wartości dodanej wynikającej z zastosowanej strategii korporacji. Rozdział składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej przedstawiono rozwój i zakres współczesnego zarządzania strategicznego. Zaznaczono przy tym, że wraz z nieciągłością zmian w otoczeniu oraz w warunkach rosnącej niepewności istotnym obecnie elementem zarządzania strategicznego jest zarządzanie ryzykiem strategicznym, które wiąże się z groźbą nieosiągnięcia zaplanowanych celów strategicznych. W kolejnej części omówiono najistotniejsze koncepcje z zakresu strategii konkurowania i metod osiągania renty ekonomicznej. W części ostatniej wskazano cele i kierunki rozwoju strategii korporacji. W pracy dążono do podkreślenia możliwości aplikacyjnych poszczególnych koncepcji w zarządzaniu organizacjami, uwzględniono też mocne strony i słabości poszczególnych podejść. W podsumowaniu rozdziału przedstawiono najważniejsze wyzwania, jakie stoją dzisiaj przed rozwojem zarządzania strategicznego.

1. Rozwój i zakres zarządzania strategicznego

Większość teoretyków zarządzania za symboliczne narodziny zarządzania strategicznego jako dyscypliny naukowej przyjmuje datę publikacji pracy A. Chandlera zatytułowanej *Strategy and Structure* (1962), w której zawarto po raz pierwszy definicję strategii korporacji. Oznaczałoby to, że ta dyscyplina naukowa liczy już ponad 50 lat. W tradycji amerykańskiej podkreśla się jednak znacznie dłuższą tradycję funkcjonowania akademickich zajęć dla studentów pod nazwą *Business policy*, które integrowały problemy marketingowe, rachunkowości, finansów, produkcji, BiR oraz innych funkcji biznesowych na poziomie najwyższego szczebla zarządzania². Dziedzina ta z powodzeniem zapewniła także w owym czasie integrację dwóch podejść badawczych. Jedno z nich można określić jako nurt badający „ludzi i organizacje niepowiązane z wynikami ekonomicznymi”, o drugim natomiast można powiedzieć, że postrzegało „ekonomiczne podmioty bez ludzkich uczestników” (Grant, 2007, s. 15).

---

² W Harvard Business School kurs *Business policy* uruchomiono po raz pierwszy już w 1912 r. (Ghemawat, 2002, s. 40).

W późnych latach 60. XX w. charakter *business policy* zaczął się zmieniać, głównie pod wpływem takich naukowców, jak I. Ansoff oraz R.L. Ackoff, związanych z tradycją teorii systemów otwartych. Publikacja *Corporate Strategy* autorstwa Ansoffa (1965) dostarczyła zbioru analitycznych modeli stanowiących podwaliny szkoły planistycznej. W podobnym tonie utrzymane były teksty Andrews (Learned i in., 1965; Andrews, 1971). Istotna dla rozwoju zarządzania strategicznego okazała się konferencja naukowa zorganizowana w 1971 r. na Harvard Business School, która przyniosła zarówno badaczom, jak i wykładowcom z Ameryki Północnej i Wielkiej Brytanii możliwość dyskusji na temat trendów akademickich i badawczych w dziedzinie strategii biznesu. W tym samym roku powołano do życia dywizję *Business Policy and Planning* (BPP) w ramach Academy of Management, co zapewniło forum dyskusyjne dla naukowców – najpierw z Ameryki Północnej, a później z całego świata (www.aom.org). Kilka lat później konferencja zorganizowana przez Ansoffa doprowadziła do wydania książki *From Strategic Planning to Strategic Management* (Ansoff i in., 1976).

W 1977 roku sympozjum naukowe na Uniwersytecie w Pittsburgu położyło podwaliny pod kolejne, szybkie zmiany języka dyscypliny z *business policy* i *strategic planning* na *strategic management*. W następstwie tego D. Schendel, D. Channon i grupa związanych z nimi naukowców zainicjowali powołanie Strategic Management Society (SMS) oraz „Strategic Management Journal” (SMJ). Coroczne konferencje SMS oraz publikacje SMJ i brytyjskiego „Long Range Planning” stały się najważniejszym na świecie – do obecnych czasów – forum służącym prezentacji idei i publikacji artykułów wyznaczających kierunki rozwoju dyscypliny. Do 1979 roku charakter *business policy* zmienił się w takim stopniu, że ostatecznie przyjęto nową nazwę – zarządzanie strategiczne – zaproponowaną przez Schendela i Hofera (1979).

Po opublikowaniu pracy *From Strategic Planning to Strategic Management* (Ansoff i in., 1976) zakres dyscypliny znacznie się rozszerzył poza samo planowanie strategiczne. Zarządzanie strategiczne zawiera nie tylko planowanie, ale także wdrażanie strategii i kontrolę strategiczną. Rozszerzenie było konieczne ze względu na praktyczne implikacje planowania strategicznego, polegające na tym, że często nie osiągnano zaplanowanych wyników. Planowanie strategiczne nierzadko pozostawało jedynie zbiorem planów i intencji, ale nie wpływało na rzeczywiste działanie i widoczne zmiany w firmie. Aby

Książka przedstawia problematykę funkcjonowania sfery realnej i instytucjonalnej gospodarki narodowej z punktu widzenia problemów dotyczących całego obrotu gospodarczego. Choć głównym tematem tej publikacji jest zarządzanie, to związanych z nim procesów nie można rozpatrywać, pomijając społeczne aspekty wykorzystania zasobów w ekonomii, aspekty prawa czy szeroko definiowanych finansów. Połączenie teoretycznego ujęcia tematu z ujęciem praktycznym, z uwzględnieniem aktualnych problemów gospodarczych, służy pragmatycznemu podejściu do zagadnienia procesów gospodarczych.

W publikacji omówiono m.in. kwestie dotyczące:

- zarządzania strategicznego we współczesnych przedsiębiorstwach,
- zarządzania wartością przedsiębiorstwa,
- zarządzania ryzykiem podatkowym, kontroli realizacji zobowiązań podatkowych,
- szans i zagrożeń rozwoju gospodarczego oraz szacowania bezpieczeństwa finansowego Polski,
- luki podatkowej dotyczącej utraconych wpływów podatkowych w kontekście agresywnej optymalizacji podatkowej oraz uchylania się od opodatkowania,
- asymetrii zagrożeń w gospodarce, związanej z nieuczciwą konkurencją czy innymi metodami destabilizowania legalnych procesów ekonomicznych.

Książka jest przeznaczona zarówno dla praktyków obrotu gospodarczego, jak i studentów uczelni wyższych z kierunków ekonomii, finansów publicznych, zarządzania oraz prawa. Będzie też przydatna przedstawicielom organów podatkowych, organów ścigania oraz wymiaru sprawiedliwości.

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

cena 99 zł (w tym 5% VAT)

ISBN 978-83-264-8163-5

9 788326 481635